

גליון שיחת חברים מימי הנחל

י"ז ע"י
איחוד האברכים הצעירים דחסידי ברסלב ירושלים
שע"י "מורשת הנחל"

טבת תשע"ב

גליון ו'

נקודת החבר

נתן יוסף בורשטיין

לבקש ולחפש את הצדיק האמת עד שנוכה למצאו, ולזה אנו צריכים להמשיך עלינו אור הצדיק בעצמו שהוא בעצמו מאיר לנו ומעורר אותנו שנשתדל לבקשו ולמצאו" עכ"ל, דהיינו שבאמת קשה מאוד לחפש את הצדיק וצריך איתערותא דלעילא כדי שנוכה לחפשו, והשתא הא גופא קשיא איך נוכה להמשיך את אור הצדיק כדי שנתעורר לחפשו? ע"ז נתן לנו השי"ת את ימי החנוכה הק', וציונו להדליק נר חנוכה, ועיקר הכוונה בהדלקת נר חנוכה כותב ר' נתן שם: "וכשמדליקים הנרות צריך לכוון שנוכה ע"י קדושת מצוה זאת, שנמשיך עלינו אור הצדיק וע"ז נוכה לחפשו ולבקשו עד שנמצא אותו".

למעשה, קומי אורי כי בא אורך, מגיעים ימים שאנו יכולים לזכות שהרבי בעצמו יעורר אותנו לחפשו עד שנמצא אותו, וכשממצא אותו נוכה לחיים טובים ככל הלשונות הנפלאות שהזכיר מוהרנ"ת בתפלתו, ולכן, טייערע ברידער! הערט אויף צו זיין "שלימזל'ניקעס" יש לנו הזדמנות פז לשנות את חיינו למטובה ולברכה, וכל זה ע"י הדלקת נרות חנוכה בלבד "מאמץ קטן רווח גדול"!!!!

אמנם אפשר לקבל 'כדי חיונו' בלבד, ואפשר לקבל מלא חפניים באופן שאשתנה בשינוי הניכר, וזה תלוי בפיו ובלבבך כמה שיותר תפלות לפני חנוכה לזכות לקדושת חנוכה ולאור הצדיק, ובשעת מעשה עוד מעט מחשבה על ההדלקה, קצת יותר כוונה לזכות לאור הצדיק, עוד הסתכלות על הנרות הקדושים מתוך רצון והשתוקקות לקבל את האור הגנוז, קצת יותר ללמוד ספרי רבינו בחנוכה [ובפרט התחדשות בליקוטי מוהר"ן מחזור ט"ז], עוד חבורה וכינוס של אנ"ש, ו'אחר הפעולות נמשכים הלבבות' ונוכה ע"י המצוה להאיר את הנשמה באור הצדיק ולחפשו עד שנמצא אותו, ונלך בדרכיו ונקיים עצותיו, ונוכה לכל מה שרוצה להביאנו - לתכלית השלמות, אמן.

הערת המערכת: עקב תקלה טכנית לא יצא ה'גליון' קודם חנוכה, אבל הדברים הנפלאים לא פגה טעמם, כדמאמר משימה של ה'טשערינער רב' וצ"ל שאמר: "נישט ס'איז אריבער דער יום טוב, נאר ס'איז אריין דער יו"ט" (=לא שעבר היו"ט, אלא נכנס) בתוך אוצרותינו באמתחותינו, ולכן גם עתה ביוצנינו הדברים הנפלאים שאפשר לזכות בהם ע"י נרות החנוכה, הבה נישא על כך תפילה לפני השי"ת, שנוכה לכל האורות הנפלאים ע"י מה שזכינו להדליק את הנרות וכו'.

דבר האיחוד

ימי חנוכה הם ימי הודאה. ועלינו להודות לד' בכפלי כפליים על החסדים הנוראים שעשה עמנו, על ה'שבת' הנפלאה שהתאחדנו, לא! אי אפשר לשכוח... ראה בגליון סקירה מורחבת.

כמו כן התאספנו בנר ראשון של חנוכה לתפילת 'ותיקין' בכח בביהמ"ד הגדול במא"ש, ואח"כ התיישבו יותר מחמישים אברכים אל שולחנות ערוכים לסעודת חנוכה, ושמענו דיבורים נפלאים מפי חברינו היקרים בראשונה מפי הר"ר איתמר לייפער הי"ו על תורה ב' משימות הודאה שאנו צריכים לה, וכן שמענו דיבורים חמים כגחלי אש מאת הר"ר נתן פיישר הי"ו על החיוב המוטל על כל אחד ואחד לבא להתפלל בבית המדרש הנקרא על שמו הק' ועל הזכות והתענוג הנפלא שישנה בתפילה יחד עם אנ"ש בכח ובהתלהבות ביאה לנו. ואח"כ יצאנו בריקודים שמחים להודות ולהלל לשמו הגדול.

ובכן חברים יקרים! כבר הוכחנו עצמנו כמה פעמים, הנה מגיעים יולי סבת הארוכים 'לילות הזהב' - די גילדנע נעכט! וכבר אמר רבינו: "עיקר עבודת איש הישראלי לקום כחצות" אבל אפי' אלו שאינם זוכים עדיין לקיים זאת, אבל תפילת שחרית היכן היא?! האם בכיבה"נ הנקרא על שמו או ב... האם לפני זמן קרי"ש [לפחות השני..] או שמו... יש מספיק זמן לשינה שיחיה הראש צלול ללמוד בכלל וגם לקום מוקדם להתפלל יחד עם אנ"ש..

אדרבא, הוכיחו את עצמכם!

העורך

חיפוש הצדיק לעובדא ולמעשה

ברוך ה' אלוקי ישראל אשר לא השבית לנו גואל... וקרבתנו לכלליות שבעת רועי ישראל (מתוך שיר ידידות לר' יצחק ברייטר).

אשרינו מה טוב חלקינו שזכינו לדעת כאן בעולם הזה מאור האורות רבינו הק' הנמ"ח זיע"א, והנחיל לנו עצות נפלאות אשר על כל עצה ועצה אפשר לומר: "אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די!" ואפשר לדבר ולכתוב על כל דבר בלי סוף, אבל יש נקודה שהיא החידוש הגדול ביותר אצל הרבי, וזה 'הצדיק בעצמו', דהיינו כוחו הגדול שבו תלוי כל תקוותינו, כמו שכותב מוהרנ"ת בליקו"ת (ל"ג ח"ב) על הצדיקים האמיתיים "מחמדי עינינו, גאוני עוזינו, עטרת ראשו, הודנו זיונו פארנו חינו ואורך ימינו, שרשי נפשינו רוחנו ונשמותינו, אורותינו גדולתנו קדושתנו, תקוותנו תכליתנו נחמתנו ושמחתנו, תורתנו תפילתנו" עמוד והתבונן בלשוננו הזהב של מוהרנ"ת, איך שכל החיים של האדם היינו התפלה הקדושה וכו' וכו' הכל תלוי בצדיק, ולכן היסוד הזה ש'צדיק' שמו צריך להיות בראש מעינינו, ולהשקיע מאמצים לחפשו עד שנמצא אותו, וכמש"כ בליקו"ה (השכמת הבוקר ה"ד, אות ז') "כי צריכים לנדד שינה מעינינו ומעפעפינו תנומה, לשוטט ולבקש ולהרבות בתפלה ותחנונים, שינוכה למצוא הצדיק האמת שיוכל לרפאותנו ולהכניס בו השגת אלוקות, כדי להציל נפשו מני שחת",

וכיוון שהבע"ד יודע שבהתקרבות לצדיק כראוי זוכים להגיע למה שצריך להגיע, וניצולים מכל מה שרוצה להכשיל אותנו, ממילא כל עסקו הוא להשיג את העסק בחיפוש הצדיק, ולפעמים אפשר להיות 'ברסלב'ר חסיד' להתפלל עם אנ"ש, ללמוד ספרי רבינו, ואפילו לקיים העצות, ואעפ"כ עדיין רחוקים מהצדיק, וממילא רחוקים מהתכלית, וזה דבר מאוד עדין ודק, כי בשלמא אם אומרים לעשות פעולות חיצוניות כקיימת חצות, 'ציאה לפעל', לימוד הספרים וכו' וכו', על אף שזה קשה - אבל עוד אפשר לעשות, אך לחפש את הצדיק בעצמו לא כ"כ מובן מה רוצים ממני, ואפילו אם מובן לא ידוע איך עושים את זה.

לכן ראוי להביא לשונו הטוהר של מוהרנ"ת בליקו"ה (כבוד רבו ו"ח ה"ג) ששואל את השאלה הזאת בזה"ל "אבל איך נוכה לזה בעצמו שנשתדל בענין זה

רשמים משבת ההתאחדות

שעבר עלינו לטובה זה עתה בפרשת תולדות בישוב "אור יהודה"

שמואל דוד שטרנפלד

'שבענו מטובך' 'בר יוחאי' וכו', והלכנו הלך ורקוד מעוצם שמחתנו עד הגענו אל חדר האוכל בו מצאנו השולחנות ערוכים ומסודרים לסעודתא "דחקל תפוחין קדישין" ע"י ידידנו הנכבד הר"ר אליעזר קירשבוים הי"ו - אשר עמל ללא לאות ותיען לנו את כל צרכי ומאכלי השבת בטוב טעם - ובנו נחמן נ"י יחד עם חברינו היקר הר"ר ישראל פוקס הי"ו.

וכמו עלתה השירה מאליה קיבלנו את המלאכים ב"שלוש עליכם", ואח"כ שרנו "אשת חיל" בניגון המקובל. לקדש על היין נתכבד ידידנו היקר הר"ר בנימין הכהן הי"ו.

טרם החילוננו בזמירות עלה ידידנו היקר הר"ר משה גדליה אנשיין הי"ו, והתחיל בחידושו הנפלא של ה"חתם סופר" על הפרשה, היאך יכול היה יעקב אבינו - מידת האמת - להוציא מפיו דבר שקר כביכול באמרו: "אנוכי עשיו בכורך" וכו', ומבאר החת"ס שכשהלבישה לו רבקה אמנו את 'בגדי עשיו' החמודות - לבוש הרשע בעצמו, אזי נכנסה בו בזעיר אנפין נקודה קטנה של בחי' שקר ומשום כך בא לו הדבר הזה, וזהו הסיבה שהלבישתו אמו בבגדים אלו כדי שיוכל לקבל הברכות. עוד הפליא בדבריו על חובת האחדות בינותינו, בהזכירו 'ווארט' נפלא מר' מנחם מונדרר בשם זקני חסדי וויזניץ, מה שמברכים אחד לרעהו באמירת "גוט שבת" הוא לשון בקשה - "גוט" שבת [=תן שבת. גיט'] בהברה החסידית הוא 'תן'] היינו שיאייר כל אחד בחבירו בחי' שבת שבו והנקודה השייך ללבו. וסיים בענין ה'זמירות' אשר רבינו הקפיד מאד לזמרם כראוי, והחובה המוטלת על כל אחד ואחד לזמר ולכבד ה' מגורנו אף שאין נשמתו מהיכל הנגינה ואפילו אם אין לו רגש לזה.

מיד בסיימו דבריו התחלנו בשירת "אזמר בשבחין" ברגש ובנעימות המיוחדת לאנ"ש "ביי אונזער טיש אונזערע נגונים..."

בהמשך נעמד ידידנו עוז מוטיקי חשובי חבורותינו הר"ר נתן יוסף בורשטיין הי"ו ובקול חוצב להבות ביאר בארוכה שעצותיו הנוראות של רביה"ק הם בבחי' "מאמץ קטן רווח גדול" (כסיסמתם של בחורי הישיבה שאגרו סך רב של 'פחיות' והרויחו כמה אלפי שקלים לצרכי הישיבה..). ובקל יכול כל אחד לקיים עצת ההתבודדות אשר בלעדה אי אפשר להיות 'איש כשר' באמת, והרחיב בגודל מעלת האחדות והחשיבות להיות בחבורת אנ"ש, ובחזיון נפלא הוסיף על חובותינו לעסוק בספריו הק' אשר הם יבקעו גידים קשיות לבנו, והם תיקון לעבר, לעתיד, לתחיית המתים, לימות המשיח ולעולם הבא (כמב' בשיה"ר קפ"ה) ועודדנו לקבוע חברותות בספריו, אשר זהו הרי כל מטרת איחודינו להתחזק יחד בעצות רביה"ק.

לברך על הכוס של ברכה בברכהמ"ז, - שנמכר לכל המרבה במחיר עבור הוצאות השב"ק - נתכבד בו הר"ר אליעזר קירשבוים הי"ו, ומיד אח"כ פנינו לעלות על יצוענו כדי שנוכל לקום בחצות לילה ולצאת השדה, כעצתו המופלא של רביה"ק, [אגב נציין, שדבר זה גרם לפליאה מרובה ולהתרגשות רב בקרב בני הישיבה וראשה, כבר ביום השישי בראותם את המודעות עם הסדר הנפלא בהתפעמות רבה בתמיה: האכן, יש עוד שרידים כאלה אשר אינם מבילים לילותיהם כרוב העולם...

אזא שבת האב איך נאך קיינמאל נישט געהאט...
פלאי פלאים.. אזעלכע דאווענענ'ס.. אזעלכע סעודות.. אזא דיבוק חבירים.. ממש א מחיה...

כך דיברו החברים בינם לבינם בצאתם ממקום התאחדותינו, כמעט והוצרכו לציווי מיוחד 'שובו לכם לאהליכם'.. אחר התעלות כזו, מעין עולם הבא - פשוטו כמשמעו.

נסה בקצרה לכתוב קצת רשמי הוד משבת המיוחדת הזו למען יעמדו ימים רבים, שלא ימוש מזכרוננו ונוכל להיאחז ב'רשימו' להמשיכו בתוך שגרת ימי החול, להתחזק לילך בדרכיו ולעבדו בשמחה באהבה ובלב שלם.

יום השישי ויכלו ההכנות, ויסעו...

הלבבות מלאים התרגשות.. רק התחלנו לקבל ב'שלוש עליכם' לבבי את חברינו באוטובוס וכבר נראה באופק השלט "אור יהודה" בד בבד עם שמיעת רעש המטוסים אשר נוחתים וממריאים כאן בקרבת מקום ב'שדה התעופה'...

פנינו ימינה ושמאלה ושוב ימין, והנה לנגד עינינו השלט "ישיבת ברכת יצחק" ירדנו מהאוטובוס סידרנו את חפצינו בחדרים ומיד ניגשנו המטבח להשיב נפשינו במרק חם, לקיים מה שנאמר "טועמיה חיים זכו.." וכבר נשמע צללי השבת המתקרבת ובאה.

אצנו רצנו לביהמ"ד המואר באור יקרות והחילוננו בתפלת המנחה, כשלפני התיבה עובר חברינו היקר מ'בית שמש' הר"ר אליהו קירשבוים הי"ו אשר בקול רעש גדול ובהתלהבות הלהיב לבבנו בתפלה בכח כמנהג אנ"ש, ולאחריו ניגש חברינו היקר גם הוא מבית שמש הר"ר משה ויספיש הי"ו אשר פתח בנעימה: "לכו נרננה לה' נריעה לצור ישעינו..."

ובקרבינו - סערה... אה! נועם שבת המתאחדת! דומה כי התנתקנו לגמרי מהעולם הזה, וכל כולנו טובלים בים של מתיקות ורוחניות מעין עולם הבא...

ב'בואי בשלום' נשאנו רגלינו בריקוד נלהב לקיים עצת צדיק: "לעשות ריקודים על שמחת יהדותינו..."

הם הושלך בהיכל כשעלה חברינו היקר מחשובי מארגני איחודינו הר"ר שמואל נחמן גודלסקי הי"ו עורך גליונינו, אשר פתח בלבביות "ברוכים הבאים בשם ה'" והזכיר דברי מוהרנ"ת בליקו"ה הלכות קריאת התורה (ה"ו) אהא דאמרו חז"ל: "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור" שצריך כל אחד להשלים פרשיותיו - היינו כל אחד נקודת עצמו המאיר בו, עם הציבור - שיהא מעורב עם הצבור וישפיע את נקודתו לחבירו, בהרחיבו שזהו ממש מטרת שבתנו ואיחודינו - להיוועד יחד להאיר בחברינו ולקבל מהם את נקודתם השייכים ללבם, וסיים בברכה שנוכה ללכת בדרכיו של האי צדיק סבא דסבין לקיים עצתו שאמר: "רק אתם תחזיקו עצמכם ביחד אז תהיו אנשים כשרים" ששיחה זו היתה המובילה בקיום השבת.

ביתר שאת התחילו תפילת ערבית של שבת בהתלהבות מרובה, ואחריו שוב פצחנו בריקוד כנהוג בין אנ"ש בשירת

בחות הלילה כמו הרבה אברכים לצאת השדה להתבודדות. 3:00 ויהי באשמורת הבוקר ויקומו כל חברי החבורות ויצאו כולנו השדה - מי מחוץ למתחם ומי בתוכי פינותיה המיוחדות - לקיים עצת ההתבודדות, לא נשאר אחד בכל גבול מלאך החלומות הלזה... כשברקע נשמע שירת "אודה לקל" וזמירות הבוקר מהיכל בית המדרש, מהחברים אשר כבר התחילו להתקבץ לתפילת שחרית.

ואני תפילתי, בקולות וברקים התחילו תפילת שחרית בכח ובנעימות, כיאה ל'ברסלב'ר חסידים' האמונים על דברי רביה"ק שאמר: "גאר מיין זאך איז תפילה" כשלפני התיבה עובר חברינו היקר הר"ר מאיר פוקס הי"ו, ל"שוכן עד" התכבד חברינו היקר הר"ר יחיאל גלינסקי הי"ו. זמירות יאמרו ותשבחות ישמיעו...

[וכאן המקום לציין בהתפעלות מרובה, שלקראת תפילת שחרית לא נשאר עד אחד במיטתו וכולם כאחד באו להתפלל יחד ברננה. ומכאן תצא הקריאה - בתמיה גדולה, בקווי שיתורין במהרה - היכן אתם חברים יקרים מדי שבת בשבתו ומדי יום ביומו? האם בביהכ"נ הנקרא על שם הצדיק, או שוא... עורו ישנים משינתכם!!]

לברך את החודש נתכבד הר"ר משה גדליה אנשין הי"ו, ולתפילת מוסף ניגש חברינו האברך היקר הר"ר ישראל נחמן פראנק הי"ו. בגמר התפילה הנפלאה פנינו ל'קידושא רבא' לשמחת ידידנו היקרים מבני הכהנים הרה"ח ר' בנימין הכהן והר"ר אברהם הכהן גולדברגר לרגל הולדת בתם. ושמענו דיבורים נפלאים מחברינו היקר הר"ר שמואל מאיר חשין הי"ו שביאר בטוב טעם [אך בכאב ובצער על החילול שבת הנורא] אופן נסיעת המטוסים... והרחיב על היוצא ממנו למעשה בהקשר לפרשת השבוע, ע"פ דברי מוהרנ"ת שהאריך לבאר הענין מה שרצה יצחק אבינו ע"ה לתת את הברכות לעשוי, שרצה שיעקב ישב רק על התורה והעבודה ועשוי יפרנסו, אבל באמת זה בלתי אפשרי אלא מוכרחים גם להתעסק בעניני העוה"ז ולהעלות אותם לשרשם.

לקראת חצות היום נטלו ידיים לסעודת צפרא דשבתא, וכמעשהו בערב כך מעשהו בבוקר בזמירות ושירים כדאתמול, ובהמשך שמענו דיבורים חמים מפי חברינו האברך היקר הר"ר יעקב נתן אנשין הי"ו לעורר אותנו מתרדמת הזמן אשר אנו שקועים בתאוות העוה"ז והבליו, ועורר את הלבבות בסערה אדירה להתרומם קצת מחיי החולין ולהכנס לנועם עבודת ה' ומתיקותו.

ברכת המזון נקנה ע"י כמה אברכים חשובים וכיבדו בו את הר"ר ראובן שיף הי"ו.

אחרי הסעודה מסר חברינו היקר הרב ר' נתן פישר נ"י שיעור מיוחד במינו, בהציגו מכתב של מוהרנ"ת (מכתב י"ז בסופו) אשר בראה ראשונה נראה כסתם מילי דעלמא, והרחיב וקושר מכמה וכמה סימונים בחו"מ בבקאות נפלא אשר כבר פקיע שמיא בהלכות אלו.

ויהי בעלות המנחה, נתכבד חברינו האברך היקר הר"ר צבי אריה מיימון הי"ו לתפילת מנחה, ופנינו ליטול ידיים לסעודת 'רעוא דרעוין'. אחרי הזמירות ששרו בנעימה והשתפכות הנפש כראוי לעת רצון כזו, שמענו דיבורים נוראים מפי ראש חבורתנו החשוב הר"ר ראובן שיף שליט"א שפתח בתורה א' 'להסתכל בהשכל של כל דבר ואז ממילא לא ימצאו התאוות וכל הבלי העוה"ז מקום בנפשותינו, ואף לא נתאוה להם כלל אפי' שכאילו יש להם חן כי עכשיו והחשיבות הוא אצלם.

בסיימו את דבריו נתעלו הרגליים טפח וטפחיים מעל הקרקע בריקודים נפלאים, כשבתווד עברה הבשורה המרנינה במחנה על לידת הבת אצל חברינו היקר הר"ר רפאל אנשין הי"ו שגרמה לשמחה מיוחדת בהתרגשות מרובה.

אחרי ברכה"ו, שנתכבד לברך חברינו היקר ממארגני השבת הנפלא הזו הר"ר לוי יצחק צוקר הי"ו, התפללו תפילת מעריב כשלפני התיבה עובר חברינו היקר הר"ר אברהם יואל דורנבלט הי"ו.

ואחרי 'הבדלה' ע"י ידידנו היקר הר"ר ישראל נחמן פראנק הי"ו פנו לסדר החדרים עד שיהיה מוכן 'סעודת המלוה מלכה' ועד שיצטרפו אלינו החברים היקרים שלא זכו לשבות עמנו בשבת, ורצו להסתופף עמנו בסעודת מלוה דמלכה ובאו מירושלים עיה"ק במוצאי מנוחה, לטעום מטעמה הנפלא של שבתנו בסעודה רביעית סעודת החיתום.

והנה התחילה "סעודתא דדוד מלכא משיחא" בשילוב "סעודת ראש חודש" רבתי, ובהמשך שמענו את הרה"ח ר' נתן שפירא שליט"א מב"ב בדיבוריו המתוקים לחיך וטובים לנפש, שסיכמו את כל הדברים אשר שמענו במשך השבת, וטוו את פתיל הזהב שנוכל ללכת בדיבורים הקדושים אלו בדרכי ישרים - דרך רבינו הקדוש זיע"א ומיד בכלותו לדבר אל העם וכבר התחילו רגלינו מרקדין בשמחה על יהדותנו ושבתנו, כצווי רביה"ק.

ובעוד השירה על שפתינו, יצאנו ושמנו פעמינו ירושלימה לעיר הקודש והמקדש, מדושני עונג וברצון אמיתי לקיים העצות הנפלאות לעובדא ולמעשה.

סעודת "מלוה מלכה"

מסיבת חנוכה תשע"ב

שיחת חברים

לקדושים אשר בארץ

חקר קברי צדיקים בא"י

שמואל מאיר חשין

הפעם עוסקים אנו בציון נודע ומפורסם לרבים, שעד לתקופה האחרונה לא התעורר שום פולמוס אודותיו, מלבד קושיא 'אלימתא' אחת ויחידה, שעמדה, ועדיין בעינה היא עומדת, שמעלה תמיהה על המסורת הצרופה זה יותר ממאתיים שנה אודות מקום הציון.

זהו הקבר הנמצא בהר המתנוסס מול קבר הרמב"ם בטבריה, ומכונה בפי כל "רבי חייא ובניו", וזאת עוד בדורות הקדמונים ביותר, ובוודאי לפני זמנו של האריז"ל שהוסיף כי במקום זה קבורים גם רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא שהעלו את ארונו לכאן כמבואר בגמ' (מועד קטן כה ע"א).

מילה אחת בלשונו הקדוש של רבי חיים וויטאל שאינה עולה בקנה אחד עם המציאות בשטח, וכתוצאה מכך נוספו עוד שני 'קברי רבי חייא' בנוסף לציון העתיק בעל המסורת הישנה...

לפני עריכת המאמר יצאנו במיוחד לעיר טבריה בער"ח כסליו דהאי שתא, בצוותא עם הרה"ח ר' נתן דוד שפירא שליט"א ועוד כמה אברכים מביני ענין, בדקנו את שתי השיטות החדשות מקרוב, שהרי אינה דומה שמיעה לראיה, ועדיין אין בידינו להגיע לכלל הכרעה על אחד משלושת המקומות שהוא זה האמיתי במאת האחרונים, היות ועל כל מקום ישנם קושיות חזקות ותמיהות שונות כפי שנראה בהמשך הדברים.

אדרבה, יבוא מי שיבוא ויתרץ את הקושיות לפחות על אחת משלושת השיטות. בינתיים לא נותר לנו אלא להעדיף את הציון בעל המסורת המקובלת, למרות הקושיא הידועה מאז ומתמיד, שכן אם היו השיטות האחרות לפחות מוסמכות וברורות ללא ספקות וקושיות חדשות, ניחא, אך במצב הנוכחי למה לנו לשנות את מנהג אבותינו ורבותינו ולהשתטח על מקומות חדשים שאין עליהם שום מסורת קדומה?

'רבי חייא' אייכה?...

"שמעון בר שמאי" ו"יוסף בן אלעזר בן שילא". (ראה בספר "מקומות קדושים וקברי צדיקים בגליל" כרך א' עמ' 279 משם לקחתי חלק מהחומר כאן).

בזמן חורבן בית שני גדלה העיר כאשר השתקעו בה יהודים רבים שנמלטו מגיא ההריגה אשר ביהודה וירושלים, אף הסנהדרין עברה לאחר גלגולים רבים לטבריה (בספר הנ"ל) אף מצביע על גרם מדרגות ליד הצומת הנ"ל כמקום קבורת הסנהדרין). היישוב היהודי במקום לא פסק עד לסוף תקופת הראשונים ולאחר מכן היתה רק כפר קטן עם מעט מאד יהודים. רק לקראת שנות הת"ק חודש ברמה היישוב היהודי בטבריה עם בואו של רבי חיים אבולעפיה לעיר, עם עלייתם של תלמידי הבעש"ט לארץ הקודש קיבל היישוב בטבריה חיוק רב ומאז ועד היום מתקיים במקום יישוב יהודי גדול ואיתן, כשבולטת בתוכו השכונה החרדית "קרית שמואל" שלאחרונה נוספים בה עוד ועוד משפחות חרדיות, בעיקר חסידי קרלין-סטולין מירושלים.

הארכתי קצת אודות תולדות העיר, שכן ישנה חשיבות

העיר טבריה עתיקת יומין היא, לדברי החוקרים נבנתה העיר לפני כאלפיים שנה בידי המלך הורדוס אנטיפס (בנו של הורדוס הידוע), היה זה בשלהי תקופת הבית השני והוא נקרא על שמו של קיסר רומי 'טיבריוס', ואכן כך שמה הלוועזי גם בימינו. אולם הגמרא במסכת מגילה (ה' ע"ב) קובעת שכבר בימי יהושע בן נון היתה העיר טבריה חיה וקיימת, אלא ששמה היה 'רקת' או 'חמת' לשיטת רבי יוחנן, והיא נכללת בספר יהושע (פרק י"ט) כנחלת בני נפתלי.

למרבה הצער נבנתה העיר על גבי קברים קדומים, ועד לזמנו של הרשב"י היו כהנים נוהרים שלא לעבור בעיר, עד שהגיע הרשב"י ו"טיהר את עיר טבריה עשה אותה נקיה" כאשר ציין היכן הם מקומות הקבורה כמסופר במדרש רבה (וישלח ע"ט). שרידיו של בית הקברות הזה מצויים כנראה באזור הצומת המרכזית בטבריה, שאותה נוהגים הכהנים לעקוף עקב הקברים הרבים שנחשפים לעיתים קרובות במקום. הארכיאולוגים ש"ט ממחרים מידי פעם לעוט על טרפם ולדבריהם עצמם מצאו כאן קברים עם שמות יהודיים עתיקים חקוקים עליהם, כמו "טליתא מרא בת שמואל",

יד קדשו של מהרח"ו בעצמו, והוא כותב במפורש את המילה 'דרום', (אם כי יש לבדוק האם אמנם הכותב באוצר החכמה היא אכן מוסמך או שמדובר בהעתקה מאוחרת). ואילו לנסות ולומר שמהרח"ו כתב דרום ובעצם היתה כוונתו לצפון, נראה לי שבדורינו אין מי שיכול להעזי פניו עד כדי כך, ולכן הקושיא הזאת עדיין עומדת בעינה, ועדיין לא מצאתי מי שינסה לתרצה בלא לשנות את מקום הקבר.

נציין גם שיש עוד קושי להבין את המסורת לגבי מקום זה, שכן מהרח"ו מציין שמדובר ב"אכסדרה אחת בנויה בג' כותלים", כפי שמבואר בספר הערוך פירוש המילה 'אכסדרה': "הוא בית שיש לו שלש דפנות, ודופן רביעי שמעמיד בו דלת אינה מגופפת כל עיקר אלא ברוחבו של בית כולו". שאלתי את זקני אנ"ש הזוכרים את המקום לפני ששוּפֵץ והם מתארים קיר ישר בתוך ההר, כשבצד צפון הוא בולט כלפי חוץ כדופן נוספת, צפונית, אך לא היו בה חלונות כפי שמתאר מהרח"ו. כמו כן מהרח"ו מציין שבימיו היו אנשי טבריה קוברים מתיים בהר ההוא, אך בכל האיזור הזה עדיין לא מצאו שום שרידים של מקומות קבורה מתקופת מהרח"ו. בעל 'חבת ירושלים' כבר מעיד בתקופתו (שנת תקע"ז) "ועתה לא יש שם אכסדרה וכותלים כ"א קצת ואין קוברים בשטח ההוא עכשיו", ככל הנראה מתייחס הוא למקום המקובל בימינו, וכך משמע מעיד תיאורים שקבר רבי חייא הוא על ההר ממול לקבר הרמב"ם, באמצע השיפוע היורד מקבר רבי עקיבא. (ראה ב"אלה המסעות" לשליח רבינו יחיאל מפר"ז "וסמוך לו 'לר' עקיבא) בחצי שיפוע ההר מערת רבי חייא ובניו", וכן ב"ידי משה" כותב "מול המקום הזה (קבר הרמב"ם) הר גבוה, ובמורד ההר מערה בה נקברו ר' חייא ובניו". ובספר מסע מירון כתב "והלכתי משם (מר' עקיבא) בדרך ההולך על כתף ראש ההר (הוא השביל הנמצא גם כיום מר' עקיבא כלפי מטה וממשיך בכתף ההר לכיוון דרום) עדי באנו אל מקום מערות רבי חייא ובניו יהודה וחזקיה והמערה סגורה ומסוגרת רק מחוגת אבנים יכתירו ויאופפו לציון מקום קדוש ההוא".

כתוצאה מכל תמיהות אלו, ובפרט עקב לשון מהרח"ו האומר ברורות כי קבר רבי חייא הוא צפונית לר' עקיבא, החליט בספר "מקומות קדושים וקברי צדיקים בגליל" כי מערת רבי חייא היא במערת קבורה מפוארת שנחשפה במעלה רח' נירנברג (הכביש העולה מקרית שמואל צפונה) מתחת לבית ספר לשוטרים, גם משום הכיוון שמתאים לדברי מהרח"ו, שכן ממערה זו צריך ללכת מערבית דרומית לרבי עקיבא, ובעיקר כי המקום נראה כאכסדרה של ג' כתלים (ראה שרטוט המערה כפי שבוצע ע"י הארכיאולוגים שחיללו את המקום בשעתו), כמו כן ישנם חלונות בכותל הצפוני, ובהם גם ארון קבורה מהודר ומקושט ולהשערות אלו ארונות של רב הונא ריש גלותא שהובא לכאן כדברי הגמרא. כמו כן זהו המשך לבית הקברות הקדום המשתרע בתחילת ההר סמוך לצומת המרכזית.

לכאורה הכל טוב ויפה, גם הכיוון מתאים, גם המקום מפליא בהתאמתו לתיאורו של מהרח"ו, ובייחוד עקב העובדה כי במעמקי המערה נחשפו גם נרות שמן מתקופה קדומה, מה שמוכיח שהמקום שימש להשתטחות. אולם בנקודה זו ניתן להבין את המאמר "אינה דומה שמיעה לראיה", כאשר ביקרנו במקום כמה פעמים ראינו שאכן לפי המפה הכיוון

מיוחדת לעובדה שיש רצף של יישוב יהודי בעיר מזמן התנאים ועד לימינו אנו, אמנם בזמן האר"ז"ל היו כנראה יהודים מעטים בעיר, אך בכל זאת התקיים שם יישוב יהודי, ואם כך ישנה חשיבות יתירה למסורת אודות המקומות הקדושים שהיתה נשמרת ועוברת מדור דור אצל אנשי העיר.

העיר טבריה אכן משופעת בקברי צדיקים רבים הפזורים בה למכביר, החל מקבר רבי מאיר בעל הנס בדרום העיר, ביה"ח העתיק, הרמב"ם וסביבותיו, רבי עקיבא והאמהות ועוד הרבה. אחד מהקברים הידועים הוא הקרוי בפי העם "רבי חייא ובניו" והוא נמצא למערב קבר הרמב"ם ונשקף ממנו, גרם מדרגות תלול מוליך מהכביש (רח' ברנר) ועד למצבה הנמצאת בחצר מוקפת גדר, עליה פרוכת מעוטרת ולפני כמה עשורים אף נבנה ע"י 'קדמונינו' מבנה ראוי לשמו עם מים לנט"י וכו'.

בהמשך העליה של ההר, לכיוון מערב וצפון, מצויה מערת רבי עקיבא המפורסמת. אך כאן נגענו בקושיא האלימותא' כפי שהקדמנו, שכן כאשר רבי חיים וויטאל מציין את קבר רבי חייא, ממשיך הוא לכיוון רבי עקיבא "לצד מערב ונוטה מאד לצד דרום". וכאשר אין לנו ספק ומעולם לא נתעורר פולמוס אודות מקום קבר רבי עקיבא, הרי לנו לכאורה שרבי חיים וויטאל ציין את קבר רבי חייא במקום אחר לגמרי, שממנו צריך לעלות לכיוון דרום ואז נגיע לרבי עקיבא, ואילו מקבר רבי חייא הנוכחי עלינו לעלות לכיוון צפון בכדי להגיע לשם.

זוהי איפה הקושיא הידועה כבר לעוסקים בתחום משנים שנימה, וכדי להבינה היטב, וגם כדי להבין מה הועילו השיטות החדשות בתקנתם, עלינו להעתיק כדרכנו את לשונו של מהרח"ו בשער הגלגולים: "ושם קבור הרמב"ם ואביו ז"ל כמו שאומרים העולם. ורחוק ממנו מעט לצד מערב, יש כמו חצר קטנה מאד, ואומרים כי שם קבורים ר' יוחנן האמורא... אח"כ תלך מעט לצד צפון ונוטה לצד מערב, ושם בהר ההוא אשר שם קוברים מתיים אנשי טבריה, ויש שם אכסדרה אחת בנויה בג' כותלים וקורין אותה העולם מערת ר' חייא ובניו. ודע, כי באותם החלונות שיש בכותל הצפוני, שם קבורים ר' חייא ויהודה וחזקיה בניו. ורב המנונא סבא הנזכר תמיד בספר הזהר. ורב הונא ריש גלותא, שהיה בזמן רבינו הקדוש, והעלו ארונם למערת ר' חייא, כנזכר בתלמוד. תעלה משם במעלה ההר ההוא לצד מערב ונוטה מאד לצד דרום, ושם במערת ר' עקיבא... וכו'".

נסכם זאת בלשונינו: מקבר הרמב"ם צריך ללכת מעט לצד מערב לקברי האמוראים (מה שנקרא בימינו 'תלמידי רב'. גם ע"ז התעורר פולמוס ואכמ"ל), משם צריך ללכת 'מעט' לצד צפון, אך בעיקר נוטה לצד מערב, שם יש הר שבו קברו אנשי טבריה את מתייהם בזמן מהרח"ו, שם בהר יש 'אכסדרה' של ג' כתלים הקרויה בפי העולם דאו "מערת רבי חייא ובניו". משם צריך להמשיך ולעלות 'במעלה ההר ההוא' לצד מערב ובעיקר נוטה מאד לצד דרום ושם מערת רבי עקיבא.

בתחילה רציתי להעלות השערה שישנה טעות בהעתקת דברי מהרח"ו, ולכאורה צריך לשנות רק מילה אחת, ובמקום 'דרום' לכתוב 'צפון' ואז הכל על מקומו יבא בשלום, ולא יישאר שום פקפוק על המקום המקובל כיום, אולם בדקתי ומצאתי כי ב'אוצר החכמה' מופיע ספר שער הגלגולים בכתב

הולכת המערה הסתומה ונפתחת אט אט...

נכון, אולם בשטח עצמו מדובר בהר אחר לחלוטין מההר שעליו שוכן רבי עקיבא, כאשר מתבוננים מכאן לעבר רבי

בנסיעתי האחרונה בער"ח כסליו כנ"ל ביקרנו גם במערה זו (ראה תמונה), ואמנם הכיוון מתאים מאד, אולם יש להסתפק מאד מאד האם אכן מדובר במערת קבורה, וכן קשה מאד להתאים התיאור "אכסדרה" למערה כגון זו, מה גם שהיא סתומה לגמרי בסלע גדול שצריך מומחה שיבדוק האם הסלע הוא במקומו הטבעי (ואז "נסתם הגולל" על האפשרות שזו מערת רבי חייא) או שמא מדובר בסלע ענק שהוכנס לאחר זמנו של מהר"ח"ו כדי שלא יכנסו למקום אורחים בלתי קרואים, אפשרות שיכולה אולי להתאים לדברי ספר מסע מירון ש"המערה סגורה ומסוגרת ורק מחוגת אבנים יכתירו אותה" (אולם בזמנו של המסע מירון אין ספק שהראו את הקבר במקום המצויין כיום). "המערות" הסמוכות אליה שיתכן ושימשו מקום קבורה בזמנו של מהר"ח"ו קשה מאד לזהות, ואולי ישנם מומחים גדולים שיכולים למצוא בקרקע המדוברת סימני מערות. עכ"פ אנו כמעט שלא זיהינו שום מערה באיזור, למרות שחיפשנו רבות ואף הועלו מספר השערות משונות שלא הוכיחו את עצמם.

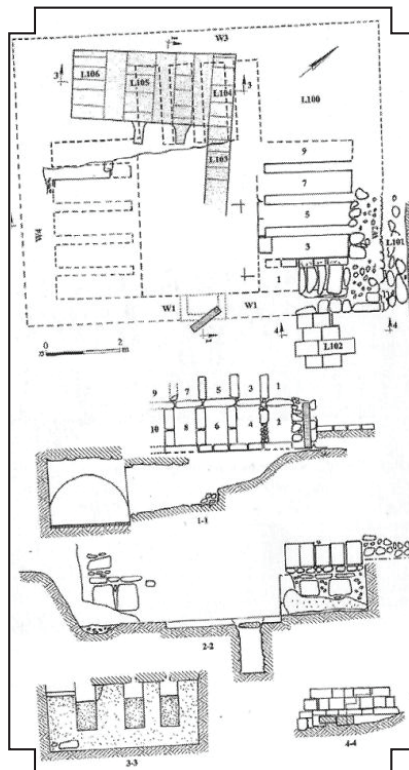
לסיכום: השיטה המקובלת בעלת המסורת, איתנה וחזקה, אולם הכיוון אינו מתאים ללשון מהר"ח"ו. שיטת ספר 'מקומות קדושים וקברי צדיקים בגליל' נסתרת עקב היותה בהר אחר לגמרי, ואילו שיטת ספר 'תולדות מנחם' קשה לקבלה עקב תנאי המקום בשטח. ואם כך הייתי מציע לחזור לשיטה הישנה, וכפי שהתבטא בפני אחד מחשובי אנ"ש השומר אמונים לקבר רבי חייא בפרט, "מספיק לי אותו קבר רבי חייא שהשתטחו עליו רבי נחמן מהורדנא, רבי אברהם מקליסק ושאר הצדיקים!"

מערת רבי חייא לפי נכד חכם מנשה

אנ"ש בתפילה בקבר רבי חייא המקובל מדורות שעברו

תוכנית המערה שנתגלתה על ידי הארכיאולוגים מתחת לבי"ס לשוטרים שר"י

עקיבא הוא נראה בראש ההר השני שממול ובינינו יש עמק בין ההרים. גם כשהגענו לרבי עקיבא איתרנו משם את בנין בית הספר לשוטרים שתחתיו מצויה המערה, והוא נראה בהר אחר לגמרי, כמו כן הם נמצאים בערך באותו גובה. וזה עומד בסתירה לדברי מהר"ח"ו שכותב כי מקבר רבי חייא "תעלה במעלה ההר ההוא" לכיוון רבי עקיבא. כאשר העליתי טענה זו בפני מחבר הספר הנ"ל הוא ענה לי שהדרך המובילה לרבי עקיבא עוברת דרך מערה זו, והולכת וסובבת עד שפונה שמאלה לכיוון רבי עקיבא (כפי כיוון תנועת הכביש בימינו). אולם לענ"ד קשה להעלות על הדעת שעל זאת יכתוב מהר"ח"ו "במעלה ההר ההוא".

ועתה נגיע לשיטה השלישית, המופיעה בספר "תולדות מנחם" על חכם מנחם מנשה (מהצדיקים הנסתרים בירושלים לפני עשרות שנים, נסתלק בשנת תשכ"ח) שהיה מרבה להשתטח על הקברים הקדושים אך משום מה היה מתחמק מלהשתטח בקבר רבי חייא. נכדו שהוציא לאור את הספר טוען שהדבר נבע עקב הקושיא הנ"ל מדברי מהר"ח"ו. אותו נכד מספר שלאחרונה יצא לשטח והחל לחפש במורד ההר של רבי עקיבא בכיוון ההפוך מקבר רבי חייא המקובל, בכדי שיוכל להתאים לדברי מהר"ח"ו, והוא מצא לדעתו איזור שיש בו כמה וכמה מערות קבורה סתומות, ועל מערה אחת שהיא גדולה ונראית כ"אכסדרה" החליט שזוהי כנראה מערת רבי חייא. הוא מציין את מקום המערה ואף טוען כי מאז שהתחילו להשתטח במקום

בית הגזים

במדור זה נביא בעז"ה מידי פעם, דברים גנוזים מתולדות ימי אנ"ש לדורותיהם, וכן שיחות יקרים וסיפורים נפלאים שאינם ידועים כ"ב.

מי שיש לו דברים שברצונו לפרסמם מתבקש להביאו לר' יחיאל צוקר.

מכתב נפלא

של הרב החסיד ר' שמואל מאיר אנשין זצ"ל

באדיבות נכדו הר"ר נתן בר"א אנשין שליט"א

מבוא

המכתב שלפנינו, שנכתב בברדיטשוב ביום ב' באב שנת תרס"ג, על ידי סבי הרה"ח ר' שמואל מאיר אנשין ז"ל, מהווה פנינה ספרותית מיוחדת במינה, שממחישה כיצד חיפש אחר האמת במשך שנים, תוך חיבוטי נפש רבים, עד אשר מצא את אשר איוותה נפשו בקרב חסיד ברסלב בברדיטשוב.

כפי שמסופר בירחון ברסלב גליון מס' 7, מפי בנו הרה"ח ר' יצחק אנשין ז"ל, התקרב רש"מ בפועל על ידי הרה"ח ר' ברוך גלנט, מגדולי חסידי ברסלב בברדיטשוב, כדלהלן:

"פעם כשעבר דרך העיר ברדיטשוב התאכסן בביתו של ר' ברוך. ר' ברוך פתח עמו בשיחה לבבית, ותוך כדי כך פתח לפניו ספר 'ליקוטי הלכות' שהיה נדיר ביותר בימים ההם. ר' שמואל מאיר, שבידוע היה חובב ספרים מושבע, העמיק עיונו בספר כשהוא מפטיר: 'נו, עוד ספר חסידי, ככל ספרי החסידות...' ענה לו ר' ברוך בנועם: 'אם כך, אני אראה לך שספר זה אינו ככל הספרים. הרבה יותר ממה שראית כתוב כאן'. ישבו יחד ולמדו כל הלילה בספר הק' 'ליקוטי הלכות' כשר' ברוך מכניס את ר' שמואל מאיר לתוך האטמוספירה הברסלבאית. ברוב תבערת לבבו הכניס בר' שמואל מאיר כוז תשוקה עצומה לדברי רבינו הקדוש, שמשם נסע מיד לאומן לציון רבינו הקדוש, כשידו לא משה מהליקוטי הלכות. במשך שלושה חודשים רצופים ישב והגה בו עד שגמר את כולו" (עמ' 23-24).

לפי השמועה נמשכו שלושה חדשים אלה מראש השנה עד חנוכה, ככל הנראה של שנת תרס"ד. בכל יום היה מופיע ב"קלויז" שבאומן באותה שעה ולומד את הספר הגדול "ליקוטי הלכות" במשך השעות הקבועות שקצב לו, ובשל כך כינוהו באומן: "דער גלאק" (הפעמון), כך סיפר בנו א"מ ר' אברהם אנשין ז"ל.

בסוף אותה שנה, בקיץ תרס"ד עלה רש"מ לארץ ישראל, כנראה בעקבות דברי רבינו הרבים על חשיבות ישיבת ארץ ישראל, שם דבק ביותר ברבו הגה"ח רבי אברהם ב"ר נחמן בעמח"ס "ביאור הליקוטים" ועוד. תחילה התגורר בירושלים, היתה לו חנות ספרים במאה שערים, לאחר מכן נשא לאשה את בתו של ר' יעקב צבי פילמור, ה"ה סבתו מרת פרומה ע"ה, ועבר לגור על-יד חמיו בעיר יפו, שם עבד בבית דפוס, שהדפיס בין היתר ספרים חיצוניים. רש"מ פנה לרבו ראבר"ן בשאלה אם מותר לו להמשיך לעבוד שם, והוא הורה לו לעבור עם משפחתו לירושלים, שם, הוסיף, יוכל לגדל ילדים שילכו בדרך הישרה. מן העניין לספר כאן כי בנו אבי ז"ל בהיותו ילד גילף פעם סידור יפה מעץ, הראה זאת רש"מ למנהל ביה"ס בצלאל, מר שץ, התרגש המנהל ואמר לו: "שלח את הילד אלי ויוכל להתפרנס בכבוד, ולא עוד אלא שיפרנס גם אותך". ר' שמואל מאיר לא הסכים בשום אופן, לא בשביל חינוך כזה הוא עבר לגור בעיר הקודש והמקדש.

תודתי נתונה להרה"ח ר' אברהם משה וסילסקי מויליאמסבורג ניו יורק שבידו היה צילום המכתב שאותו צילם מכתב היד

המקורי הנמצא באוספו הפרטי של ר' לייבל ברגר מארה"ב.

כפי שמוכח מהמכתב שלפנינו היה שקדן בתורה מנעוריו. אף עד זקנה ושיבה היה קם בכל יום בשעה שלוש לפנות בוקר ועוסק בשיעורי תורה קבועים עד הצהריים. בין היתר למד כל יום סימן שלם בשולחן ערוך. במכתב ישנם ביטויים מליציים נדירים מהתנ"ך שבו היה בקי, מספרים שהוא למד תנ"ך בשדות אוקראינה, שכן לא היה מקובל בקרב חסידים במחוזות אלה לעסוק בתנ"ך. הוא היה בכור לאביו ופעם התבטא כי בצעירותו היה עורך סיומים בערב פסח דוקא על מסכתות גדולות כמו כתובות וכדומה. את הספר ליקוטי מוהר"ן ידע כנראה בעל פה, לזאת התוודענו כשכבר שכב על ערש דוי כשהקריאו לו את התורה ס"ד והוא המשיך לומר להלן בעל-פה.

למרות שמכתב זה נכתב בתחילת התקרבותו, כבר ניכרת ההשפעה של ספרי ברסלב על שיגרות הלשון שלו כאשר הוא משתמש בביטויים כמו "השתטחות הבעל דבר" ו"חיוז דהאי עלמא".

במכתב זה אנו מתוודעים לתהליכי התמודדות קשים שהיו לו בצעירותו עם המציאות המרה של רדיפת אנשים גדולים וקטנים אחר הבלי העולם, זאת לאור האמונה האיתנה שקינה בו משחר ילדותו שאין תכלית אחרת בעולם.

זולת תורה ומצוות. בולט כאן ביותר תיעובו לממון ולכבוד. אכן כל ימיו שנא את הממון ואת הכבוד בתכלית. בשנת תרס"ט הדפיס קונטרס "מאיר עינים" ובו תדפיס מיוחד מתוך ליקוטי הלכות, העוסק בגנות תאוות הממון. כשאבי שאל אותו מה ראה שהדפיס את הקונטרס, השיב: "ס'האט מיך געגעבן א קאך" (זה 'הרתיח' אותי). היה עני מרוד כל ימיו וכמעט לא סיפר על עצמו, לא הלך אף פעם בגדולות ובנפלאות ואהב את התמימות ואת הפשיטות.

לאור זאת מהווה מכתב זה הפתעה גדולה בשבילנו, כאשר בו הוא מתגלה כחקרן אידיאולוגי, כמו כן הוא מגלה את מעלותיו בתורה וביראה, דבר שהיה מתרחק ממנו תדיר, אלא שלצורך הענין מצא כאן לנכון לספר את כל אשר עם לבבו כדי שנבין את רגישותו הגדולה לכל דבר שקר, וכתוצאה מכך - כמה גדולה היא האמת שמצא אחרי כן. וזו בעצם הנקודה העיקרית של המכתב - להתוודע ולהגלות כי לא לחנם בחר בחסידות ברסלב.

עם כל זאת גילה טפח וכיסה טפחיים, הוא לא פירט אילו יסורים עברו עליו "אשר עליהם יסמרו שערות ראש כל שומען", כדבריו. יש לשער כי בין היתר התכוון לעובדה שלאחר שנישא מרת אשתו יחד עם בנה הנולד ל"ע. כפי ששמעתי מאבי ז"ל יעצוהו אז אהביו לצאת למסע בעולם כדי להרגיע את נפשו. הוא אכן נסע למקומות רבים, אך כפי שהוא מספר במכתב זה הוא ניצל את המסעות כדי לתהות על קנקנם של החוגים השונים ביהדות. בהמלצה שקיבל מרבה של זינקוב, עירת מולדתו, כתוב, שהוא למד בצעירותו בישיבה בליטא, אך לא ידוע כמה זמן ואיפה למד. מעניין הוא נוסח ההמלצה, אותו שלח אליו הרב לאחר שכבר עלה לארץ ישראל:

"לאססודי אגברא קאטנא, הוא ניהו הרב מאיר ב"ר זלמן אנטשין (!) מעירנו זינקוב, אשר הוא כעת בעיה"ק ירושלים תובב"א, אשר מנעוריו אני מכיר אותו, אשר היה חפצו בתורת ה' והיה לומד בתמידות בהקלוז (!) אשר אני למד שם, ואח"כ היה מקיים 'הוי גולה למקום תורה', והיה לומד בישיבה במדינת ליטא, והוא ממשפחה המיוחסת שבישראל כפי הכתבים והסכמות אשר נמצא ת"י... באתי עה"ח היום יום ד' שלישי לעשי"ת. המדבר לכבוד התורה ולמען המצוה. נאם יצחק ב"ר לוי ז"ל בערגיר אבד"ק זינקוב".

בדרכו לארץ ישראל עבר בארצות שונות, כאשר בידו נשא את האוצר המשפחתי החשוב ביותר, אותו מסר לו אביו. כתב יד ישן נושן מאחד מאבות אבותיו, הגאון רבי יצחק אבד"ק לעטשוב (Letichev) עיירה סמוכה למו"ב¹⁰), בו מובאים חמשה חומשי תורה פעם אחת בדרך הפלפול ופעם שניה בדרך הדרוש, כמו כן יש שם ספר דרוש על תהילים, כמה שאלות ותשובות בהלכה, חידושים על הש"ס, הספדים, דרשות שהשיע בשבתות מיוחדות בשנה, הדרנים על משניות ועל מסכתות שונות, ועוד רשימות. בכת"י זה רשום גם יחס המשפחה עד ר' שאול וואהל ואביו מהר"ם מפדואה, ופרטים שונים שהוסיף כנראה סבו המקובל רבי אהרן חיים ועוד. בידינו גם הסכמות ו"פערנומערנטן" (מינויים על קניית הספר לכשיודפס) שקיבל על כתב היד מאת רבנים ואדמו"רים בעיירות רבות במזרח אירופה, בנייהן הסכמה על הספר מרבה של ברודי, הגאון רבי אברהם בנימין בן הגאון רבי שלמה קלוגר, כמו כן מהגאון רבי שלום מרדכי מבערזאן בעל "שו"ת מהרש"ם" וכו'. הוא עבר גם בעיר קובנה ואף קיבל מרב העיר, הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור, ברכה מיוחדת אשר את טיבה לא רצה לגלות אך ציין כי היא מתקיימת בכל יום.

בשנת תשס"ח זכינו לאחר כמאתיים שנה, ואחי היקר ר' אהרן יוסף הוציא לאור (שלא בידיעתו) את כתב היד הנ"ל, תוך עמל רב של פענוח וכו' - תחת השם "כתבי הגר"י" בתוספת הערות רבות ונספחים חשובים.

בדרך גם שהה בהונגריה, שם המשיך לנהוג כמנהגו להשכים קום

וללכת למקוה. השמש שם לב לאברך המשכים כל יום וטובל במקוה שטרם חומם, דבר שלא היה רגיל במחוזות אלה, ואחר כך יושב שעות ועוסק בתורה ובתפילה. עד מהרה עשתה השמועה כנפיים, ופעם באישון לילה הגיע אחד התושבים אליו לבית המדרש ושאל אותו מה לעשות לאשתו המקשה לילד. פטרו בעצה לומר את הפרק "אשרי יושבי ביתך"... ואכן ילדה האשה בנקל. למחרת בבוקר השכם ישב כדרכו בבית המדרש ולמד, והנה מגיעים הורים עם בנם הנכה על עגלה, ובידיהם תקרובת - אווז צלוי, וגם שקית כסף ל"פדיון"... עד מהרה אסף את כל חפציו, נסע הישר לתחנת הרכבת ועזב את הונגריה.

אף את גילו המדויק לא גילה רש"מ לאיש (לפי השערות שונות נעו שנות חייו בין תשעים לתשעים ושש. לפי תאריך זה האחרון הוא נולד בשנת תרכ"ה, כפי שאכן נכתב בדרכונו, אך הדבר לא יתכן, שכן שנת לידתו של אביו ר' אפרים זלמן היתה תרט"ו, כך שהאב היה בתרכ"ה בן תשע בלבד) אבל אמר פעם לאביו ז"ל שהוא עוד הספיק לספור את שנות התר"ל. כך שבפטירתו בכ"ב סיון תשכ"א היה בסביבות התשעים שנה. ת.נ.צ.ב.ה.

לנוחות הקורא שיניתי מהפיסוק הבלתי תקני שבכתב היד ועשיתי כאן סימוני פיסוק תקינים ומקובלים. גם טרחתי והוספתי הערות נחוצות למכתב, שיבהירו את הכוונה במשפטים לוטים בערפל. תודה מיוחדת לאחי היקר, בכור נכדיו של רש"מ, ר' יעקב צבי, שמסר לי פרטים חשובים על סבנו ז"ל שבמחיצתו בילה יותר מכל נכד אחר. כמו כן תיתי ליה לאחי ר' אהרן יוסף שהוסיף לי הערות וההערות רבות, ופיענח נעלמות במכתב זה כמו גם בכתב היד הנ"ל שהשאירו אבות המשפחה אחריהם ברכה.

נתן ב"ר אברהם ברש"מ אנשין ירושלים ת"ז

המכתב

עודני תפוש במחשבתי, ואשא עיני ואראה אחד מיוחד מתוך ההמון פתיים, סכלים ובערים מדעת, הוא כמו מתגנב וחותר מקום לצאת מעמק הבכא; ויהי אך רמזתי בעיני להנפש האחת החסה על עצמה, והנה הוא אזר כגבר חלציו, רץ אלי כצבי נמלט, כצפור מפח, חבקני, נשקני, נדבקנו והיינו לבשר אחד, בסלע אחד חקקנו משכן לנו ויהי באיתן מושבנו, מלחם אחד אכלנו, מנחל נובע מקור ומעין מים חיים מימינו שתינו, ואך טוב טוב לנו כל הימים לנצח נצחים¹¹.

כרגע! והאחד איננו, רחוק! רחוק ממני! חיפשתי! בקשתי את שאהבה נפשי! מצאתי! והנה, אהה! ביתר עוז ותעצומות ראיתי בתוך ההמון השוטים, המשוגעים, האומללים והנדחים מבלי דעת, השליך החיים טובים לנצח

אחרי גיוו. כמוהם כמוהו רץ ופושט צוארו לנפול בחרב פיפיות בעל החלומות, להמית את עצמו וכמה נפשות אחריו ותלויים בו במיתת מיתת עולם רחמנא ליצלן!¹²

חיל ורעדה אחזתני, כל עצמותי, רמ"ח אברי וש"ה גידי כלהון כלהון דא לדא נקשן, נשאתי את קולי-קול עוז ואקרא ממעמקי לב: "אוי ואבוי! אוי! אוי!" תפסתי אומנות אבותינו, תפילה וצעקה מקרב ולב: "אנא! קל מלא

רחמים! חמול נא! חוס נא! רחם נא על נפש יקרה! הושיעה נא וחלצה ממצר, מטיט היין, ממוות עולם לחיי עולם לעד ולנצח.

הקיצותי והנה חלום!¹³ יהי רצון מלפניך אבינו שבשמים, מלא רחמים ורב חסד ואמת! שיהיה לטובה, התרחקות נפלא

בעזה"ש

א' לסדר "מה ד' אלקיך שואל"

מעמד: כי אם ליראה" התרס"ג בערדטשוב²

לשביב אש גייה³ משפך דשן בשם תפארתו מוהר"ר "שואל" ני"ו.

חלום חלמתי ואינני יודע מה הוא:⁵ יהי רצון שיהיה לטובה.

ברוך השם! אחר ארוחת-ערב מכל מעדני מלך, לחם סולת מנופה בשלוש עשרה נפה, בשר שמן שבשמים, מגדנות, ממתיקים ושתייה כדת מיינ המובחר שבמובחרים, אני שכבתי ואישנה, שנתי ערבה עלי, שינה מתוקה, תענוג התענוגים⁶.

פתאום! והנה בעל החלומות בא, עומד לנגדי ועמו חיל וצבא רב לאלפים ולרבבות, וכולם בידו כחומר ביד היוצר, עושה עמהם כל מה שלבו חפץ: הורגם, שוחטם וינתחם לנתחים ולגזרים; והמה עוד יכרעו וישתחוו לו, וכמו עני ורש בפתח עוד שואלים ומבקשים למו: שימלא בהם כל משאלות לבבו-לב אכזר ומרצח⁷.

מה מאוד נבהלתי מראות, רעדה ופלצות אחזתני: מה זאת? - שאלתי לנפשי - המראה הזאת הנוראה והאיומה, בהקיץ היא לי או בחלום? אין זה כי אם חלום. לאסוני - (וגם בזאת לא יכולתי להשקית את המית רוחי: האין זה פלא פלאות!! רבוא רבבות בכל לבבם ובכל נפשם ירוצו לגזלן ורוצח, פושטים צוארם, מכריעים את עצמם לטבח, האמין שכן כן הוא? ואין אחד שיחוס על נפשו? לא! לא! לא! אלך נא אחריהם בטרם יגמור המרצח את שלו, אשאל, אדרוש ואחקור בדרישה אחר דרישה, בחקירה אחר חקירה, אולי אמצא אחד מההמון האומללים, והוא ישיב את נפשי למנוחתה ממבוכתה הרבה¹⁰.

תתהפך ותהיה לתכלית התקרבות נפלא¹⁴ לעולמי עד ולנצח נצחים.

¹⁵נפשי יודעת מאד כי בנפש כבודו לדעת מי הוא החולם כלום? כן; כן; נכון אנוכי לגלות לו¹⁶, אמנם כפי אשר יחייב טבע הענין, מצאתי לי להכרח ולחוב קדוש לגלות לפניו מעט דמעת מסדר תולדותי - למצער¹⁷ ראשי פרקים - למען יהיה לכבודו במעט מושג נכון ונאמן, לדעת באמת לאמתו אל מה ירמזון מלי - הוא חלומי הנורא והאיום, ובנקל ימצא בנפשו ובעצמו פתרון נכון בכל הדקדוקים והפרטים בכלל ובפרט; ויקרא עוד הפעם את חלומי בשים לב ויראה שאין בלשוני שפת יתר אף במלה ונקודה אחת - להוציא הנקודה טובה והטוב הכבוש ממצולות ים¹⁸, לעשות פרי טוב לעד לעולמי עולמים.

קרוב! קרוב! לא רחוק! לא רחוק ממקום מגוריו¹⁹ גם אני הכותב נולדתי וגדלתי על ברכי הורים מגזע ושורש אנשים מכובדים²⁰ - בלי ספק גם כבודו יש אחדים שידעם ויכירם²¹.

כל מגמת הורי יחיו²² בחינוכם אותי היה, ברוך השם, כדת משה וישראל, לתורה ולחופה ולמעשים טובים. לאשרם, מיום הכניסו אותי תחת כנפי התורה והאמונה, בין כל חברי בני גילי הייתי המובחר שבמובחרים, ובפי כל המלמדים - ממלמד דרדקי עד האחרון הגדול שבגדולים - הייתי לשבח ולתהלה בכשרוני הטוב והמעולה, וברצוני בכל לב ונפש.

הגיעה העת, רכשתי לי ידיעה מעטה בטיב התורה הקדושה והאמונה הצרופה, התמה והפורה, בַּהֲמוֹת יָמַי²³ בקרבי רגשי קודש לדעת מה היא דורשת מאת החוסים בצלה ונושאים עולה; והנה נקודת האמת החלה להתנוצץ בקרבי, ובאצבע אלוקים הראתה לי הטוב באמת, ועל כל צעד ושעל היו דבריה אלי בנחת נשמעים: "זה דרך בקודש דרך חיים, קלעת אל מטרת האמת, לא תסור מדרך אמת בחרת ימין ושמאל".

וזה דרכי בקודש: אוכל להתפאר ולאמור - וכל יודעי ומכירי מאז מעולם המה לי, ברוך השם, לעדים נאמנים - שתורתי היתה אומנותי, לא משתי מאהלה של תורה כמעט, נחשבתי מההוגים בה יומם ולילה, התפילה-עבודה שבלב היתה בלי פניה, דבר מצוה כי הגיעה לידי ח'ו לא החמצתי! והיתה בעיני כמוצא שלל רב. בכל לב ונפש הייתי לומד ומלמד, לשמור ולעשות ולקיים, כמעט הייתי פרוש מחיזו דהאי עלמא²⁴.

ובאמת למה לא? מה חסר לי אז? על שולחן הורי יחיו הייתי סמוך, באכילה, שתיה, הלבשה וכל ההצטרפות כדת²⁵. בכך לא מצאתי לי שעה פנויה ובטלה לצאת החוצה לראות השקר והשגעון המולכים בכיפה. אם מההכרח-מה יצאתי מעט מאהלה של תורה לחוץ, ובאקראי ראיתי מה, הנה תלמודי ביד: "היי דן את חברך לכף זכות"²⁶ אך טוב! טוב היה לי כל הימים! כולו טוב.

אמנם לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים²⁷. הייתי כְּבֶר שיתסר-כְּבֶר שיבסר²⁸, והנה קפץ עלי רוגז, ובענין רע מאחת מרעות וצרות הגלות המר, ועל הורי יחיו נהפך הגלגל וירדו ממדרגתם²⁹. יצאתי מתחת ידם לאויר העולם³⁰, היה מה שהיה, עבר זמן-מה, ראיתי, אהה! והנה אנדרלמוסיה בעולם, האמת נעדרת, עולם חדש, עלמא דשקרא וחנופה, והשלשה דברים אשר עליהם העולם עומד המה: הכסף, הממון והמעוה. אין תורה! אין דרך ארץ! פסו אמונים מבני אדם.

- - -

בקיצור אמרים: בתוך כמה הרפתקאות, צרות, תלאות ויסורים דְּעִדִּי³¹ עלי, מד' מצעדי גבר כוֹנֵן, עפ"י סיבות נפלאות למבקש האמת באמת, הייתי שם ושם ושם, בכמה עיירות, מחוזות, פלכים וגלילים שונים³². דרשתי זמן רב וחקרתי אחר מעשיהם מנהגיהם עם שינוי דעותיהם, פשוט! פשוט! באספקלריא המאירה, וכאשר רבים וכן שלמים הסכימו לדברי, שבאמת לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה, אמנם הצד השווה שבהן שכולם כאחד אחוזים ודבוקים בשקר בן כמה גוונין, השקר להם למרכז, וכ"א יתאמץ להצביע³³ ולפאר שקרו באמת מעט, וכולם

ביחד ימשוכו וינהרו אל מרכז השקר.

- - -

ואם כן, החס ומרחם על נפשו, ואור האמת זורח ומתנוצץ לו במוחו, ונפשו עליו תאבל³⁴ - ח'ו להמיר חיי עד, נצח נצחים, בחיי הבל הבלים, צל עובר וענן כלה, היום חי ומחר בקבר³⁵. זה החס על נפשו, אוי! ואבוי! מה יעשה? עם מי יתחבר? היתחבר עם התועים והאומללים הנ"ל, אוי להם ואוי לשכניהם מושכי עיון בחבלי שוא וכעבות עגלה חטאה³⁶, פשוט כפשוטו: מתאים לדרש חכמינו ז"ל: "היום אומר לו עשה כך, ומחר אומר לו עשה כך, עד ש(ו)אומר לו ולך ועבוד עבודה זרה"³⁷, עבודת התאוה, הממון והכבוד, וכן יסחבוהו כפגר מובס³⁸ עד שאול תחתיות ר"ל.

נקל לשער הדאגות, היסורים והמרירות אשר שבעתי מבקשה וחיפוש בהרפתקאות כמוהם אחר האמת שאהבה נפשי ולא מצאתי. כמה אנחות וגניחות יצאו מקרב ומעמקי לבי בתפילה וצעקה לאבינו שבשמים: "הורני ד' דרך, אהלך באמתך, תקנני בעצה טובה מלפניך, הִזְק בימיני בל אמוט, בעצתך תנחני".

אקצר ואומר: בי ראיתי אמינות מאמר רז"ל "הבא ליטְהָר" - באמת - "מסייעין לו". כלומר, "אומרים לו: המתן"³⁹. זה שנים אחדים הייתי פה בערדיטשוב ולא זכיתי למצוא אשר בקשתי, האמת לאמתו. מאז - אוי! אוי! אוי! כמה גלים ומשברים עברו מאז על ראשי, כמה סיבות מסיבות שונות, נפלאות ואיומות, סבבו וסבבו מסֶבֶת הסיבות עד שנה זו, שנה זו!⁴⁰

אחרי סיבה נוראה⁴¹ מאת סיבת כל הסיבות, כמו בחבלים חבלי אהבה משכה אותי עוד הפעם הנה בערדיטשוב ובעליל הראני ד' נפלאותי ברחמים רבים, איך מיום החל רוח האמת לפעמני, החלו השתלשלות הסיבות, ופה התאחזו התלכדו והסתבכו זה בזה וישר הולכיני להביאני אל מקום וקבוץ אמת לאמתו [ש] כל מחשבותיהם, דבריהם ומעשיהם, רק אל התכלית הנצחי מכוונים, אין ממון, אין כבוד. בכל יום ובכל עת ובכל שעה ובכל רגע בתוך כלל הקבוץ הקדוש גם אני מחזק ומאמץ ומשים את נפשי בנחל נובע מקור חכמה, בספרים נפלאים מלאים על כל גדוהיהם בחידושים ועצות עמוקות לעבודת ד' באמת.

אודך אלוקי חסדי ואברך אותך ואשבחך ואהללה שמך, שבימי בחרותי⁴² הוצאתני מעומק החושך והאפלה, ועל ידי צמצומים וכלים נפלאים הנני בר זוכה⁴³ שיתנוצץ במוחי אור טמיר ונעלם כמוהו. ברוך השם! יגעתי ויגעתי ובקשתי בכל לב ונפש את האמת שאהבה נפשי, וזה בתוקף בחרותי מצאתי, וחבר אני לכל אשר יראוך באמת ובתמים.

ולהוכיח על אמינות האמת של הקבוץ הנרדף⁴⁴ מעלמא דשקרא בעקבתא דמשיחא - לבד אשר אלף גליונות יקצרו מהכיל, עוד העת לא תרשני כעת. יתאמץ נא כבודו⁴⁵ להסתכל בעין האמת, ויקח לו לאות ולמופת מכמה נרדפים⁴⁶ מדור דור למען האמת לאמתו, ומה גם בעותותי אלה, עקבתא דמשיחא, אשר כבר נבאו זאת מראש חכמינו ז"ל, ועל כולם המשנה האחרונה בסוטה⁴⁷.

ובכן אסתפק לע"ע בדברי המעטים האלה, ומובטחני שדברי היוצאים מן הלב יכנסו היטב אל לבו - לב רִנְשֵׁי⁴⁸ - ויקרא עוד הפעם את החלום הנורא, עם הראשי פרקים, טפה מן הים מסדר תולדותי, ואיה"ש כנשר ידאה על ר"ה הבע"ל אל הקבוץ הקדוש⁴⁹, שם ימצא, ברוך השם, שלושה הדיוטים⁵⁰, ואולי - אחשוב - שימצא כמה מומחים

מופלגים לשחוק וללעוג על תקיעת כפו של שטות והבל שאנס אותו הבעל דבר לאסור עליו תלמוד תורה⁵¹ המושבע ועומד עליה מהר סיני, רחמנא ליצלן! מה גדול כוחו של הבעל דבר, איך משתטח ומתאמץ ומתגבר בכל עוז ותעצומות על נפש יקרה החסה ומרחמת על עצמה לחשוב על תכליתה הנצחי עפ"י ספרים נפלאים מנחל נובע מקור חכמה, אשר מן הנמנע בעותותי אופל וימש חושך אלה בלעדס. אוי! אוי! אבינו שבשמים! השקיפה ממעון קדשך השמים לרחם עלינו עמך ישראל אשר בם תתפאר.

התקרבות נפלא. כבטחון ידידו עוז בלתי מכירו, מוקירו
כערכו ופז"ב⁵⁷ ברוב אהבה וידידות,

מאיר⁵⁸ בן אסתר

הערות

20 אצל משפחתנו שמור כתב יחוס, אותו כתב רבי יצחק אבד"ק
לעטשוב, בו מפורט יחסו עד הגאון רבי דוד מלידא בעל ה"יד כל
בו" ועד מהר"ם מפדואה, מגדולי הפוסקים, המתייחס לרש"י, עד דוד
המלך.

21 אתה בודאי מכיר אפילו כמה מבני משפחתי... כלומר, אינני
"מישהו שמגיע מהירח"...

22 אביו היה ר' אפרים זלמן אנשין ז"ל מזינקוב, בן המקובל רבי
אהרן חיים זצ"ל שהיה ממקורבי הרה"ק רבי יצחק מאיר בנו של
הרה"ק רבי יהושע העשל מאפטא זצוק"ל. שושלת אפטא המשיכה
בזינקוב עיירת מכורתנו.

23 על פי ישעיה י"ז ב.

24 על פי דברי הזוה"ק ויקרא קסט ע"ב: "חסידא קדישא, ודאי אי לא
אסתים מניה כל חיזו דהאי עלמא, ולא אתאביד כלא מניה, לא להוי
ליה חיזו וחולקא בההוא עלמא. עלמא דא בהפוכא איהו מההוא
עלמא".

25 עשירים היו הוריו, היה להם בית בן שבעה חדרים, במרתף הכינו
לקראת החורף הקשה באוקראינה מכל טוב: חבית שמנת, חבית
שומן אווז, חבית פובידל (ריבת שזיפים) ועוד. תמיד היה אומר רש"מ
כי עינו שבעה מן העשירות...

26 שבעות ל' ע"א.

27 קהלת ג' א'.

28 כבן 16-17. על משקל "כבר שית כבר שב" (גיטין נ"ט ע"א).

29 כנראה שירדו מנכסיהם. עובדה היא שהגרו אחר כך לארה"ב,
שם מנו"כ בבית העלמין "בית דוד" שבלונג איילנד. אביו ר' אפרים
זלמן היה שולח לו כספים לימים טובים ולשמחות. גם חלק מאחיו
באמריקה היו תומכים בו מפעם לפעם ואביהם ר' אפרים זלמן
היה אומר להם: "אילו ידעתם מי הוא מאיר, הייתם מגישים לו את
הכסף על טס של זהב". שמות אחיו בארה"ב היו: יצחק, ישעיה, יעקב,
דבורה. באוקראינה נותר אחיו חיים.

30 כנראה שהיה צריך לעזור בפרנסת בית הוריו, כי היה הבכור,
ויצא לעולם המסחר.

31 היה בעל דרך ארץ, כשהגיד לפעמים שיעור בליקו"מ בביהמ"ד
דחסידי ברסלב עמד על רגליו לכבוד הספר. כמו כן היה מסודר ונקי.

33 = שעברו.

34 כמדומני שאבי ז"ל אמר לי שגם היה בגרמניה וכמעט נלכד
במצודתם הרעה של המשכילים. בתקופה מסוימת נמשך לתורתו
של רבי שמשון רפאל הירש.

35 = לצבוע.

39 עפי איוב י"ד כ"ב.

40 עפ"י ברכות כ"ח ול"ג.

41 עפ"י ישעיה ה' י"ח.

42 שבת ק"ה ונדח י"ג.

43 ישעיה י"ד, י"ט.

44 יומא ל"ח ע"א: "בא לטמא פותחין לו; בא לטהר מסייעין אותו.
תנא דבי רבי ישמעאל: משל לאדם שהיה מוכר נפט ואפרסמון. בא
למדוד נפט, אומר לו: מדוד אתה לעצמך; בא למדוד אפרסמון, אומר
לו: המתן לי עד שאמדוד עמך, כדי שנתבסם אני ואתה". בליקו"מ
ח"א תורה ו' מקשר רבינו בין שני מאמרי חז"ל אלה, עיי"ש.

המשך בעמוד הבא

שם נתראה איה"ש פנים אל פנים, ופה אל פה אדבר בו,
ואספר לו כל קורותי אשר עליהם יסמרו שערות ראש כל
שומעו, ויחד בתוך כל הקבוץ הקדוש נשא כפינו אל קל בשמים,
נהללחו, נשבחהו ונפארהו על אשר בתוך חושך ואפלה קרבנו
בהתקרבות נפלא לעבודתו באמת; וכבודו! ביתר שאת ויתר עוז
בשבח ותודה לקל בורא עולם המשגיח הפרטי, על אשר זכה ועלה
לדרגא כמוה, לעבור על מניעה כמוה - להתרחקות נפלא תכלית

1 ב' באב תרס"ג, 26/7/1903.

2 ר' שמואל מאיר אנשין, כותב המכתב, נולד בעיירה זינקוב
(Zinkovtsy) הסמוכה לקמניץ-פודולסק (Kamyanets-Podilsky)
עיר דרומית-מערבית לברדיטשוב, אוקראינה.
בברדיטשוב התקיים אז קיבוץ ברסלבי חשוב, על קיבוץ זה נמנה
חותנו לעתיד ר' יעקב צבי פילמר.

3 על פי איוב י"ח ה'. לאמור, שהמכתב הזה מיועד לניצוח הקדוש
שעדיין לוחש בשפך הדשן - באש הכבויה - של "שואל" ויעוררו את
לבו.

4 השם שאול היה נהגה פעם כמו שואל, והכוונה כאן לאיזה ר'
שואל דמיוני הכולל את כל מי שמתעניין ושואל: מה ראה על ככה
שהתקרב לחסידות ברסלב. כך זה מתקשר יותר עם הפסוק המצוטט
בתאריך המכתב: "לסדר מה ה' שואל". אך יתכן בהחלט שהוא כתב
את המכתב לר' שאול אמיתי שכנראה התקרב לברסלב אך הרחיקו
אותו בכוח עד שתקע כף למתנגדים שלא ילמד יותר את ספרי
ברסלב, כפי שקרה לא אחת אצל מתקרבים וכפי שניתן לראות
בהמשך המכתב.

5 הוא פותח במשל, כאילו העולם הוא חלום בלחות, שאותו גילה
כאשר יצא אל העולם הגדול, אחרי שהיה סמוך על שולחן אביו
שסיפק לו עד אז את כל מחסורו וישב ולמד בלי עול.

6 כל זה רמז לשנים הטובות שעשה בחיק הוריו, שחלפו-עברו
כארוחת ערב דשנה.

7 לאמור, יצאתי לעולם וראיתי שהכל רצים אחרי יצר הרע "הוא
השטן הוא מלאך המוות", ועוד מבקשים ממנו שיתאכזר להם עוד...

8 רמז למציאות שלא תיאמן, שאנשים רודפים אחרי הבלי העולם
ואינם חושבים על תכליתם בעולם הבא.

9 כלומר גם אם זה בסך הכל חלום, הרי מפליא ביותר שאנשים
רבים כל כך ירוצו אחרי אסונם.

10 הוא מביע תקווה שימצא לפחות אחד מאנשי העולם-חלום
שיכיר במזירות שבהליכה אחר היצר המבקש את נפשו.

11 זה היה כנראה שלב בחייו שבו חשב שמצא איש אמת.

12 היתה זו אכזבה קשה מאיש צדיק כביכול, שאנשים נוספים היו
כרוכים אחריו, ולאחר ששהה במחיצתו במשך זמן, התגלה שגם הוא
רץ אחרי התאוות הרעות.

13 כאן הגיעה ההתפכחות האמיתית: השקר שולט בעולם!

14 על פי דברי מוהר"ן זיע"א, שמן השמים מרחקים לפעמים אדם
מעבודת השם, כדי לעורר את חשקו יותר לעבוד את ה'. ראה למשל
קיצור ליקוטי מוהר"ן רס"א א': "כְּשֶׁנֶּפֶל אָדָם מִמִּדְרָגָתוֹ, יֵדַע שֶׁמֶן
הַשָּׁמַיִם הוּא, כִּי הַתְּרַחֲקוּת הוּא תְּכֵלִית הַהִתְקַרְבוּת, עַל כֵּן נֶפֶל כָּדִי
שִׁיתְעוֹרֵר יוֹתֵר לְהִתְקַרֵּב לַהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ".

15 כאן מסתיים החלום והוא פונה אל הקורא שלבטח סקרן לדעת
מה פשר החלום.

16 מוכן אני לגלות...

17 = לפחות.

18 כל מטרת סיפור החלום הוא כדי להוציא לאור את הנקודה
הקדושה הטמונה במעמקי לב הקורא.

19 אינני מתגורר רחוק ממך... (הדברים רומזים אולי שהמכתב
יועד לאנשי הסביבה הקרובה לברדיטשוב שיבואו לקיבוץ הק'
בר"ה).

מ'עט' האברכים

שלמורות חשיבותם לא שומעים הרבה על כך. כמו"כ נהנתי משיעורו של הר"ר נתן פישר הי"ו שהיטיב להסביר איך בכמה שורות שכתב מוהרנ"ת ב'עלים לתרופה' מסתתרים עשרות הלכות בחו"מ.

וכן מכל השבת, אם זה הזמירות והניגונים שהתנהלו בטוב טעם ע"י הר"ר משה גדליה אנשין הי"ו, או קימת חצות והמלווה מלכה עם הרה"ח נתן שפירא. נותר לי רק לסיים בהבטחתו של רביז"ל על ענין האחדות שנוכה להיות אנשים כשרים אכ"ר.

ידידכם המוקירכם לטובה

שמואל אנשין

ג.ב. בהזדמנות זו אודה לכם על כל פעולותיכם הברוכות, יה"ר שתשרה שכינה במעשי ידיכם ותזכו להרחיב את מפעלכם עוד ועוד.

אל עורכי הגליון הנפלא 'מימי הנחל' שלומכן יסנא!

לא במהרה אשכח את ה"שבת התאחדות" שהתקיימה לפני כמה שבועות במושב 'אור יהודה', ניתן לומר ששבת כזו לא ידעה ברסלב כבר זמן רב!! אם בכלל...

היתה זו הרגשת השותפות והאחדות שהובילה להתארגנות השבת, כמו גם התנהלות השבת כולה שהיתה ע"י אברכים בעצמם, החל מסיודר הענינים הטכניים ועד ל'דרשות' שנשמעו ג"כ ע"י האברכים מבני החבורה, אשר זה הוא מה שמייחד את השבת הזאת יותר משאר השבתות שהיו בעבר.

במיוחד יש לציין שנהנתי מאד מהדרשה בשבת בבוקר שנמסרה ע"י הר"ר יעקב נתן אנשין הי"ו, שעורר על ענינים שהם מיסודות היהדות

לכבוד מערכת עלון 'מימי הנחל'

רציתי להביע קצת רגשי לבי מה"שבת התאחדות" הנפלאה והמרוממת, שזיכנו האברכים להשתתף בשוב 'אור יהודה'

מה אומר לכם, היה שבת נפלא שלא היה כמוהו. במיוחד מוכרח הנני לציין שבייחוד מה ששבתה את לבי היתה "תפילות השבת" המיוחדות, הן ה'קבלת שבת' בנעימות שכוון, ממש הרגשתי 'לכה דודי נצא השדה' בין עצים מלבליים ובאירה מיוחדת מאין כמוהו...

כמו כן בלילה הרגשתי ממש 'מעין עולם הבא' כשכל האברכים - בלי

יוצא מן הכלל - כולם קמו לפנות בוקר לצאת לשפוך את לבם ב'התבודדות' לפני ד', ולאחר מכן תפילת ה'ותיקין' בכח ובמתקנות נפלאה כזו, אשר מעולם לא הרגשתי תפילה מרוממת כזו. וכן כל המשך השבת אשר ממש נתן כח וחיות לכל האברכים שהיו שם.

ע"כ חיוקן ואמצו בפעולתכם, והמשיכו לעשות עוד כהנה וכהנה רבות ונצורות למען רביה"ק, ולמען אחדות אנ"ש היקרים, עד שנוכה ע"י האחדות להמשיך את רביה"ק אלינו לנפשינו.

הכ"ד חברכם החפץ להיכלל בכלליות אנ"ש

בן ציון מנדליאל

51 כמו יוסף הצדיק שנרדף על ידי אחיו ודוד המלך שנרדף על ידי שאול והבעש"ט שנרדף על ידי מתנגדיו.

52 "בעקבות משיחא חצפא יסגא... יורא חטא ימאסו, והאמת תהא נעדרת. נערים פני זקנים ילבינו, זקנים יעמדו מפני קטנים".

53 על משקל "לב רגז" (דברים כ"ח, ס"ה).

54 באומן.

55 כלומר, ציבור קטן והדיוט בעיני העולם (ועשרה "בטלנים"), אך ביניהם יש דוקא "מומחים מופלגים" הידעים ללעוג להבלי העולם.

56 אולי הכוונה ל"איסור" שהיה נפוץ בקרב מתנגדים ללמוד את תורת ברסלב, אך כאמור בהערה 4 יתכן שהכוונה למכותב מסויים שהוציאו ממנו תקיעת כף בכפיה לבל יעסוק עוד בספרי רבינו.

57 = ופורס בשלומן.

58 משום מה החסיר את שמו שמואל, כך הוא נקרא בפי כל "מאיר" בלבד בלי שמואל וכך גם חתם את שמו בכמה מקומות, בין השאר בדף השער של ספר "קורות העתים" שהדפיס בשנת תרצ"א ובכתב יד שבו העתיק את חידושי של רבי יצחק מלעטשוב על התורה. ואגב, צורת כתב ידו שם זהה במדויק לכתב ידו כאן, דבר שסייע בעדנו לקבוע סופית - בנוסף לעוד פרטים רבים העולים מן המכתב - כי מחבר המכתב הוא אכן סבנו ר' שמואל מאיר, ששם אמו היה אסתר בת ר' יוסף צבי.

מוהרנ"ת בהלכות ר"ה הלכה ה' סעיף ו' מבאר: "כל דבר שבקדשה שרוצין לעשות, בהכרח שיהיה מניעה כדי שלא יקבל פתאם האור שלא בהדרגה, שזהו בחינת הבא לטהר מסייעין לו. אמרינן לו המתן. בחינת מניעה שמונעין אותו כשבא לטהר ולעשות דבר שבקדשה כדי שלא לקבל האור פתאם... ועל-ידי המניעה נעשה לו חשק יותר ואזי הוא חושק וכוסף מאוד והמניעה מונעת אותו ואזי הוא חושק יותר והמניעה מונעת יותר, ועל - ידי זה... נעשה כלי לקבל בתוכו את האור בהדרגה ובמדה, הינו כשזוכה אחר כך שיהיה לו חשק גדול כפי המניעה ומשבר את המניעה וזוכה למה שהוא חושק אז נעשה מהמניעה שהיה לו קדם כלי לקבל בתוכו את האור הנחשק".

45 בכתב היד יש קוים מעל המשפט: "שנה זו, שנה זו" כדי להדגיש את גודל השנה, היא שנת תרס"ג בה זכה והתקרב לברסלב.

46 כנראה שהסיבה הנוראה היתה פטירת אשתו יחד עם בנה הנולד שארע בסביבות פסח תרס"ג - מספר חודשים לפני כתיבת מכתב זה, כפי שמוכח בהמלצה ששלח לו לא"י מו"צ דקהילת זינקוב רבי נחום ליברזון, הכותב: "האברך המופ' ה"ר מאיר ב"ר זלמן אנטשין מזינקוב נתאלמן זה שנה ומחצה... ע"ז באעה"ח אור ליום ד' חמשה ימים לחודש תשרי תרס"ה. פה זינקוב".

47 ימי צעירותי.

48 בר זכות.

49 כלומר, אם באתי להוכיח את צדקת דרכה של חסידות ברסלב הנרדפת...

50 כאן הוא פונה לקורא שיתאמץ לבדו ויתבונן בתולדות הצדיקים שנרדפו מאז ומעולם.

איחוד האברכים הצעירים רחסידי ברסלב ירושלים

שע"י מורשת הנחל

התודה והברכה

בצאתנו מה"שבת התאחדות" הנפלאה
אשר אויר הנח ונוך נשב בה במידה מרובה
ומלא חפניים התעוררות והתחזקות קיבלנו בברכה
הננו לפרסם שמות העוזרים והמסייעים בכל מידה נכונה
למען הצלחת השבת והחבורה
וזאת למודעי, שכמחצית מהמשתתפים עזרו בשמחה
בענינים שונים, והרשימה ארוכה
לכן נפרט רק את אלו שהכניסו כל כוחם בצורה נפלאה
הלא המה:

הר"ר אליעזר קירשבוים הי"ו

הר"ר שמואל מאיר פראנק הי"ו

הר"ר משה גדליה אנשין הי"ו

שבאו לעזרת החבורה באופן מעורר התפעלות ומשתאה

ואלו בני החבורה אשר סייעו בכל אונם במרוצה:

הר"ר משה צוקר	הר"ר משה דוד אנשין
הר"ר בנציון מנדליאל	הר"ר ישראל נחמן פראנק
הר"ר משה בר"י פראנק	הר"ר אייזיק שפירא
הר"ר שמואל מאיר בר"ש אנשין	

ואחת היא להם ברכה:

יה"ר שתזכו תמיד לשבת באהלי תורה מתוך הרוחה
וללכת בדרכי רביה"ק בתמימות הכונה
ובמהרה נזכה לעלות לציון ברננה

ברגשי גיל ובהתפעלות והתרגשות מרובה, נרים ונשא
קולינו בקול רינה, אל חברינו היקרים אשר הרימו את דגלם
למען רביה"ק, בהחילם לפעם את ענין האחדות בין אנ"ש
ובפרט בינינו האברכים הצעירים, ה"ה

הר"ר חיים צציק הי"ו

הר"ר יחיאל מאיר צוקר הי"ו

הר"ר שמואל דוד שטרנפלד הי"ו

הר"ר שמואל נחמן גודלסקי הי"ו

הר"ר לוי יצחק צוקר הי"ו

כל אחד בשמו הטוב יבורך, על פעלם הברכות זה כחצי שנה,
ועתה הניפו ידם בגדולה בארגונם "שבת התאחדות" נפלאה
כזו אין בפינו מילה.

לא נצרכה אלא לברכה, יה"ר מלפני אלקי המערכה, שיהיה
בעזרם להוציא לפועל כל מחשבותם ורצונם, לפאר ולרומם
שם רביה"ק ביתר שאת ויתר עוז, עדי נזכה במהרה לביאת
משיחנו ואדונינו בראשינו. אמן

המברכים מקרב לב ובנפש חפצה מלא תודה והערכה

האברכים

לכל אחי ורעי בני החבורה הקדושה
הזמנות פרטיות לא נשלחו בדואר
ונא לראות הזמנה זו כאישית לכל אחד ואחד

בס"ד

בשבת והודי' להשי"ת על כל הטוב אשר גמלנו
שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה
הננו מתכבדים להזמין את מע"כ שיחי'
להשתתף בשמחת הבר מצוה של בנו בכורנו היקר

אלעזר מרדכי הי"ו

כבוד
שתתקיים ברצו"ה ביום שלישי פר' ויחי
אור ליום ט' טבת תשע"ב

באולמי "פארהאנד" (בית יעקב הישן) בית ישראל 12
עיה"ק ירושלם תובב"א

קבלת אורחים משעה 8.00 בערב

נשמח לראותכם משתתפים בשמחתנו
ובתת ה' שמחה באהליכם ישמח לבנו גם אנו בל"נ

בכבוד רב

שמואל מאיר חשין

ברכת מזל מזב חמה ולבבית לחברינו היקרים:

ר' יעקב יוסף אנשין
ר' חנוך סגל
ר' פנחס טרייטל
ר' יוסף אריה הכט
לנישואיהם

ר' רפאל אנשין
להולדת הבת

ר' רפאל יוסף קנפלר
ר' אליעזר סאוויצקי
ר' ישראל סיעה
להולדת הבנים